

El que no funciona de la nostra economia

Forats negres

A menys d'un any d'obrir-se de bat a bat les portes de l'Europa econòmica, l'activitat de les empreses catalanes, valencianes i mallorquines, deixa en el camí molts forats per a la competència que ve del nord.

Si en lloc d'esperar un any perquè s'obrin les portes de l'economia europea fóra demà quan entrara en vigor el Mercat Únic —previst per al gener del 1993—, els catalans, els mallorquins i els valencians es trobarien en una situació de total desavantatge respecte a la resta de les regions comunitàries del vell continent. Des de la molt elevada taxa de desocupació als Països Catalans fins a l'escassa capacitat de comercialització de les seues empreses, passant per la manca d'ajudes institucionals per a desenvolupar l'activitat econòmica, tot contribueix a perfilar un macabre panorama que en poc menys d'un any serà difícil rectificar per a entrar amb dignitat a jugar en el club dels països més rics del continent europeu.

Sindicats, diversos sectors socioeconòmics i una àmplia representació empresarial han confirmat aquestes constatacions quan EL TEMPS els va demanar la seua col·laboració per a redactar aquest informe sobre l'estat actual de l'economia. El resultat no és ni molt menys per a fregar-se les mans.

L'atur in crescendo. Lògicament, el conjunt de sindicats consultats han posat en els primers llocs de la llista de deficiències econòmiques el greu problema de l'atur que gairebé abasta el 15% de la població activa valenciana, catalana i mallorquina.

A Mallorca, segons denuncien aquestes organitzacions, la formació professional insuficient i d'escassa qualitat contribueix a l'a-

greujament d'aquest problema. Les xifres ho corroboren. Hi ha 243.600 persones amb dret a treballar sense feina. Els sectors dels assalariats pitjor pagats, segons un informe de l'Institut Nacional d'Estadística, INE, es concentren desgraciadament al País Valencià i concretament en les activitats relacionades amb la fabricació de mobles, un dels principals pilars de l'economia de la zona. El calcer i la confecció completen la llista. També el País Valencià figura en primer lloc de la llista de l'atur per haver-se produït el major nombre de desocupats de tot l'estat espanyol durant els primers sis mesos de l'any passat, amb 13.200 aturats més en aquest període, segons indicava recentment una enquesta de població activa a nivell estatal. Els sindicats van encara més lluny quan afegeixen al capítol de l'atur en aquesta àrea econòmica l'avanç de la contractació temporal, una de les més altes d'Europa. A Catalunya, els comptes són igualment bastant negatius a l'hora de presentar el balanç de la política d'ocupació. L'any passat es van crear 44.300 llocs de treball enfront dels 60.900 creats un

any abans, segons queda confirmat en l'últim estudi elaborat per la Cambra de Comerç. La caiguda de l'ocupació més destacada va donar-se en el sector de la indústria (3,5%), després d'un creixement progressiu i ininterromput des de 1985. La forta demanda en el sector de la construcció, provocada per la celebració dels Jocs Olímpics, no obstant, ha equilibrat afortunadament el mercat de treball català, acabant l'exercici 1991 amb una taxa del 12,1% de desocupació, tres dècimes menys que un

any abans, però quatre punts per sota del conjunt de l'estat espanyol.

Competitivitat empresarial sota mínims. És un fet prou demostrat que la majoria de les empreses catalanes, valencianes o mallorquines pateixen una perillosa falta d'adaptació del procés de producció al conjunt d'exigències del mercat actual espanyol i internacional. Des de la Confederació Empresarial Valenciana, CEV, una ramificació de la patronal espanyola CEOE, s'ha denunciat entre altres punts negatius la dimensió inadequada de les empreses, la falta de formació dels empresaris i el caracter individualista i familiar en la gestió de les societats mercantils. La CEV hi afegeix una quasi nul·la inversió en investigació, a contracorrent del que aconsellen tots els programes de desenvolupament elaborats des de la capital europea, Brussel·les.

La Petita i Mitjana Empresa Catalana, PIMEC, prefereix concentrar les seues crítiques en factors exteriors com la falta d'una estructura de serveis complementaris de l'activitat empresarial (telèfon, correus...) amb la dificultat afegida que representa una insuficient infraestructura viària, sobretot en el cinturó industrial de Barcelona.

Foment del Treball Nacional de Barcelona parla més concretament d'una falta d'infraestructures entre les àrees menys desenvolupades i més importants de consum que possibiliten la captació i la creació de noves empreses. La mateixa organització empresarial emfasitza la necessitat de potenciar l'existència d'un teixit empresarial autòcton d'una dimensió mitjana, fomentant la creació de

nous projectes, especialment dirigits als joves i alhora incentivant la concentració de les empreses ja existents.

La Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de València prefereix parlar de la competència excessiva en els preus que impedeix aprofitar l'economia d'escala promoguda per tots els centres d'estudis econòmics europeus. Per a la cambra valenciana, el control de qualitat tant en el procés de producció com en el producte acabat influeix negativament en el grau de competitivitat de la indústria i dels productes valencians. Si a tot això s'afegeix els deficients canals de comercialització dels productes o el baix nivell de formació dels empresaris, com resalten la totalitat dels sindicats

consultats, s'arriba necessàriament a l'escàs, per no dir inexistent, nivell de competitivitat. El més recent estudi realitzat pel Banc d'Espanya,

publicat fa pocs mesos, situava la competitivitat de les empreses espanyoles en un negatiu 22,8% respecte a la OCDE, Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (grup dels 24 països més industrialitzats del món) i menys del 13,1% respecte a la Comunitat Europea,

El conjunt de l'activitat empresarial catalana, reflectit per l'índex del PIB (Producte Interior Brut) ha suportat una caiguda en picat en acabar-se l'any amb un 2,5%. Un any abans, el mateix índex era del 4,5%, segons la cambra barcelonina.

Sectors en caiguda lliure. Des dels despatxos sindicals es compta un bon grapat de sectors econòmics catalans, valencians o mallorquins en clar retrocés. Per a CCOO i UGT, caldria resoldre els problemes d'aprovisionament d'energia en algunes comarques urgentment i, abans de tot, en aquelles zones on predominen les petites empreses integrades en els sectors industrials menys desenvolupats. Aquestes àrees són les que pateixen més profundament l'actual crisi en els subsectors ubicats, joguines, tèxtil, mobles, calcer i recentment la fabricació de ciment, conseqüència directa de la caiguda del sector de la construcció.

A les Illes Balears, el gran tema pendent de l'economia és la reconversió turística, punt negre en suspens perquè

La llarga lletania de la crisi

Cada agent econòmic té una visió particular sobre els punts negres de l'activitat industrial, comercial, financera i agrícola del conjunt dels Països Catalans. Heus ací el que denuncien els diferents col·lectius consultats per EL TEMPS.

Cambra de Comerç de València.

- Insuficients infraestructures.
- Baix nivell industrial i tecnològic al País Valencià.
- Mà d'obra i directius d'empreses amb una formació deficient.
- Elevada concentració geogràfica de determinats subsectors.
- Individualisme excessiu de l'empresariat.
- Competència centrada en els preus.
- Inexistència generalitzada del control de qualitat.

Foment del Treball de Barcelona.

- Necessària i urgent modernització de granges agrícoles.
- Desenvolupament d'infraestructures de comunicació.
- Projectes per a potenciar l'existència d'un teixit empresarial autòcton de dimensions mitjanes.
- Esforços per a desburocratitzar les institucions públiques.

Sindicats majoritaris, CCOO i UGT.

- Taxa de desocupació molt elevada.
- Economia submergida per damunt de la mitjana espanyola.
- Desequilibris territorials.
- Nivells d'inversió baixos en I+D de les empreses i del sector públic.
- Cultura empresarial contrària a la incorporació de professionals.
- Problemes d'aprovisionament d'energia.
- Escassos recursos financers.
- Baix desenvolupament dels drets dels consumidors, dels treballadors, de les dones i dels immigrants.

Confederació Empresarial Valenciana.

- Falta d'obertura a nous mercats de les empreses.
- Inexistència d'estratègies de futur a mitjà i a llarg termini.
- Condicions de contractació angoixants
- Forta pressió fiscal.
- Altíssimes condicions de finançament dels crèdits.
- Manca de centres de formació i d'investigació per a promoure nous processos productius.
- Sindicalisme arcaic basat en la lluita

en lloc de la col·laboració.

—Despreocupació institucional per a permetre a les empreses beneficiar-se de les ajudes europees.

—Falta d'una política empresarial que es tradueca en una ajuda real per a les petites i mitjanes empreses.

Cambra de Comerç de Barcelona

—Debilitament de la inversió privada.

—Sector industrial situat prop del creixement zero.

—Pèrdua de força del ritme de la construcció.

—Estancament del sector de serveis.

—Previsions a la baixa del creixement del producte interior brut.

Petita i Mitjana Empresa de Catalunya.

—Estructura de serveis telefònics i postals que dificulten enormement la tasca de les petites i mitjanes empreses, amb la dificultat afegida que representa una infraestructura viària insuficient en el cinturó industrial de Barcelona. Aquestes qüestions fan abaixar considerablement la competitivitat de les empreses.

—Cost del diner excessiu, i una estructura bancària antiquada, cosa que alenteix els processos de recuperació o inversió econòmica.

—Existència d'un buit important en el camp de la formació professional, sobretot si es té en compte els anys d'avantatge que ens porten la resta de països de la Comunitat Europea, força experimentats en les pràctiques d'estudiants a les empreses.

—Serveis mínims de normalització i homologació, adients i assequibles econòmicament per a poder estar present al Mercat Únic.

—Manca d'arbitratge i d'ajudes indirectes a les petites i mitjanes empreses per a resoldre els problemes d'adequació al Mercat Únic. Si es prenguera aquesta mesura d'assessorament s'afavoriria el grau de competitivitat de les empreses catalanes.

—La propera aplicació de la legislació de Medi Ambient pot dificultar l'activitat d'alguns sectors empresarials.

—Cost de l'energia excessivament elevat per a la totalitat de les empreses catalanes.

fins ara no s'ha abordat el tema amb la perspectiva necessària. És precís renovar gran part del sector turístic, amb una oferta actualment vella i inadequada. Aquest desajust conviu amb un excés d'oferta de places hoteleres, calculat segons diverses fonts entre 50.000 i 60.000 en tot l'arxipèlag.

Pel que fa a Catalunya, el sector industrial s'ha situat prop del creixement zero, segons constata la Cambra de Comerç de Barcelona. Si l'any 1990, el ritme d'expansió industrial ja havia cedit (3,3%), durant l'any 1991 s'ha mantingut en un nivell d'estancament o de creixement molt dèbil al voltant d'un punt. El sector alimentari, en canvi, ha mostrat una tendència positiva, fregant-ne el 3%. D'altra banda, els subsectors que en èpoques precedents havien liderat el creixement industrial català, el químic i el siderometal·lúrgic principalment, han registrat una variació nul·la o molt escassa del seu producte durant el 1991.

¿On són els recursos fi-

nancers? Aquest punt, potser, és un dels pocs en què coincideixen sindicats i empresaris a l'hora d'avaluar la dolenta situació de les tres àrees econòmiques que conformen els Països Catalans. Per als sindicats, hi ha un nivell baix de connexió entre l'aparell financer i l'aparell industrial. Per als empresaris, el problema és que el cost del diner és excessivament elevat i es mouen en una estructura bancària antiquada, cosa que alenteix els processos de recuperació o d'inversió econòmica. En el camp monetari, tots els agents econòmics coincideixen a denunciar la sobrevaloració de la pesseta, principal causa de les greus dificultats que suporta a hores d'ara l'ampli sector de l'exportació.

La inversió privada, per al cas concret català, ha arribat a una situació inquietant, tant per als empresaris com per als sindicats. Els indicadors més fiables d'inversió apunten en general cap a una situació d'estancament que els experts jutgen com a poc favorable per a les particularitats de l'economia catala-

na, en plena fase de preparació per a competir amb un nivell d'igualtat en el pròxim Mercat Únic Europeu del 1993. En el cas particular d'inversió en habitatges, la situació ha estat encara més negativa i ha anat empitjorant-se en el curs de l'any 1991. Les xifres acumulades els últims dotze mesos mostren un descens del 20,2% en els projectes d'habitatge visats pel Col·legi d'Arquitectes, segons afirma la Cambra de Comerç de Barcelona, com també una caiguda del 28% en els habitatges iniciats.

La Petita i Mitjana Empresa de Catalunya ressalta la manca d'arbitratge i d'ajudes indirectes a les empreses per a resoldre els problemes financers d'adequació al futur mercat europeu. Aquesta pot ser una de les causes principals de la falta de competitivitat empresarial. Possiblement la forta pressió fiscal, com deixa ben clar la CEV valenciana, i la consegüent reducció dels beneficis són altres factors negatius que cal resoldre en el negre capítol financer de la nostra economia. A tot això cal afegir les condicions difícils imposades per les entitats financeres quan es tracta d'atorgar crèdits empresarials. La major part de la responsabilitat és de l'administració central, segons coincideixen totes les organitzacions empresarials consultades per a elaborar aquest obscur esborrany econòmic. La política institucional no ha arribat encara a obrir els camins idonis perquè les empreses en qualsevol lloc de la geografia catalana puguin beneficiar-se de les ajudes europees provinents de Brussel·les.

Infraestructures congelades. Quan es parla, en els centres de decisió empresarial, de comunicacions dolentes que fan augmentar els preus del comerç i dificulten alhora la distribució de mercaderies, es posa de manifest directament un dels punts més negres de l'economia espanyola i, indirectament, de les àrees de Catalunya, del País Valencià i de les Illes Balears. L'aeroport de Palma, pulmó de l'economia del arxipèlag, té pendent un ambiciós projecte de reforma i ampliació amb uns 40.000 milions de pessetes d'inversió. El projecte fa anys que espera pacientment al calaix dels responsables de la seua execució. Els grups ecologistes s'hi oposen amb arguments més o menys vàlids, però el prin-

cipal factor que ha jugat fins ara en contra seua ha estat la falta de pressupost.

Al mes de juliol de l'any passat, arran l'anunci d'un retall dràstic de les despeses públiques pres pel ministre espanyol dels diners, Carlos Solchaga, una llarga nòmina de projectes de construcció de carreteres al País valencià va quedar congelada *sine die*. La prioritat que s'ha donat a la construcció d'eixos de comunicació per a les capitals de l'any 1992, Barcelona, Madrid i Sevilla, ha deixat despenjat el País Valencià com a possible futur nucli de pas obligat en el corredor mediterrani.

L'alta velocitat espanyola, AVE, queda cada dia més lluny de convertir-se en una realitat per als valencians, i fins i tot per al sud de Catalunya.

El camp, al ras. Per a un agricultor català, valencià o mallorquí, els problemes estructurals del sector són els mateixos. La política del Banc d'Espanya, governat per Mariano Rubio, provoca des de fa temps una puja substancial dels crèdits. Si es manté aquesta tendència, les decisions de Mariano Rubio poden convertir-se en una espasa de Damocles per als treballadors d'aquest sector. De tots és coneguda la xifra total de l'endeutament agrari espanyol, que se situa al voltant dels 1,67 bilions de pessetes.

A més dels problemes financers, els nostres agricultors tenen obert un altre front de guerra que mira amb molta por cap a Brussel·les, d'on ha d'eixir en qualsevol moment la temuda reforma de la PAC (Política Agrícola Comuna), que seguirà les recomanacions de l'informe McSharry.

A partir de l'any 1993, segons les previsions de les autoritats europees, la tendència general per al sector agrícola comunitari serà la baixa dels preus dels productes i de les ajudes compensatòries. Les normes de Brussel·les preveuen, per exemple, una caiguda dels preus de la producció de vacum d'un 15% aproximadament.

Ignasi Pelllicer

